

GLOBALISTI



Laki ei tunne vihapuhetta

Elämää miehityksen
alla: Eappi-tarkkailijan
tunnelmia Israelista

Nomada-Venla matkustaa
turistikohteiden
ulkopuolelle

TEEMANA

VIHAPUHE

Täysi vajakki!
Suorastaan ällöttävä oksettava akka.



Onko romanihameen alla koukkuja ja taskuja, joihin voi hamstrata tavaraa kaupassa?
Eikö tuota hullua kakaraa saa pakkohoitoon?
Asunnottomat paskoo aina asunnot, meluaa eikä maksa kellekkään mitään koska narkkaavat.
Eihän se ole mitään ikinä tehnyt, Suomen turhimpia somepellejä.
Noita sitten pitäis elättää!
Päästää viallahah tuo on..

What we should do is start cutting the heads off of all the non believers of Christianity.
Ei taida olla äö kuin vähän yli kengännumeron!!!



...niin musulmaanilta pääsee itku.
Pitäisi puhdistaa oma maa ja sulkea rajat!
Vedä hirteen itsesi.
Nyt avataan portteja kaikenlaiselle rikollisuudelle.
Feministipaska.
Svedupelle!

VIHAPUHEEN LAIVAT SEILAAVAT SUVAITSEMATTOMUUDEN SATAMASTA

PÄÄTOIMITTAJA: Kaisu Kinnunen

Miten juuri Sinä määrittelisit vihapuheen? Kun aloin pohtia käsitettä vihapuhe, huomasin, että sen määrittäminen on todella vaikeaa.

Ensimmäiseksi mieleeni tulee aggressiivinen ja voimakas puhe, jolla toista ihmistä halutaan jollain tavalla satuttaa tai ärsyttää. Mutta mieleeni tulevat myös vihaiset kirjoitukset, Internetin keskustelupalstojen sanatorkylaarit. Keskustelut, jotka eivät edes ole keskusteluja, vaan aggressionpurkamiskilpailuja.

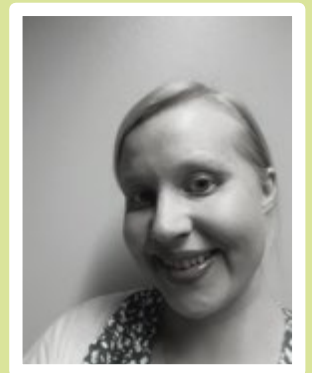
Euroopan neuvoston ministerikomitea on määritellyt vihapuheen seuraavasti: *“Vihapuhetta ovat kaikki ilmaisumuodot, jotka levittävät, lietsovat, edistävät tai oikeuttavat etnistä vihaa, ulkomaalaisvastaisuutta, antisemitismiä tai muuta vihaa, joka pohjaa suvaitsemattomuuteen. Tämä koskee niin agressiivista, suvaitsemattontaa kansalaismielisyyttä kuin vähemmistöjen, siirtolaisten, ja siirtolaistaustaisten ihmisten syrjintää ja vihamielisyyttä heitä kohtaan.”* Tämän määritelmän mukaan vihapuhe siis sisältää kaikki

mahdolliset ilmaisumuodot (niin puheen kuin kirjoituksen), jotka kumpuavat suvaitsemattomuuden satamasta.

Pitelet nyt käsissäsi lehteä, jossa olemme yrittäneet hieman ymmärtää, mitä vihapuhe oikein tarkoittaa. **Terhi Komulainen** pohtii artikkelissaan, voiko vihapuhujaa ymmärtää ja mistä vihapuheilmiö oikein johtuu.

Ida Silfverhuth puolestaan tutkii artikkelissaan sitä, miksi vihapuhetta ei ole sisällytetty Suomen rikoslakiin, ja miten vihapuheeseen suhtaudutaan maailmalla. Lisäksi toimitussihteeri **Aaro Immonen** pohtii kolumnissaan sitä, miten meidän jokaisen vastuulla on puuttua vihapuheeseen.

Toivon, että lehden luettuasi ymmärrät vähän paremmin, mitä vihapuhe tarkoittaa. Ja toivon, että kun päästät lehden käsistäs, tiedät myös paremmin, miten itse voisit vaikuttaa vihapuheen vähentämiseen yhteiskunnassamme. Sillä meillä kaikilla on roolimme ja vastuumme vihapuheen kitkemisessä.



TEKIJÄLLE KASVOT

Kirjoitin lehteen jutun Herjauksia, tappouhkauksia ja solvausta – voiko vihapuhujaa ymmärtää. Halusin päästä vihapuheen alkulähteille ja selvittää, onko mahdollista luoda jonkinlainen vihapuhujaprofiili. Ajatteluani laajensi ja juttuani syvensi keskustelu Ylen vuorovaikutuspäällikkö Sami Koiviston kanssa. Hän avasi omia kokemuksiaan vihapuheesta ja sovintoprosesista, jonka hän kävi hänen perheelleensä tappouhkauksen antaneen henkilön kanssa. Koiviston tarinan kautta pystyi ymmärtämään, miten vihapuhujankin takana on ihminen siinä missä me muutkin. **TERHI KOMULAINEN**

Lue Terhin juttu sivuilta 14–15.



GLOBALISTI 1/2020

- 3 Pääkirjoitus
- 6 Changemakerin kuulumisia
- 8 Changemaker 15 vuotta
- 10 Uutuuskirjassa puhutaan saamelaisten vaietusta lähihistoriasta
- 11 Maailmalla vietettiin kansainvälistä kuurojen viikkoa

TEEMA: VIHAPUHE

- 14 Herjauksia, tappouhkauksia ja solvausta – voiko vihapuhujaa ymmärtää?
- 17 Kolumni: Sinäkin voit pysäyttää vihapuheen
- 18 Vihaa lietsova lehtijuttu
- 20 Laki ei tunne vihapuhetta
- 22 Joskus hiljaisuus edistää vihapuhetta

- 24 Nomada-Venla: Maailmaa koluava seikkailijatar
- 26 Elämää miehityksen alla
- 31 Arvostelut
- 32 Förolämpningar, mordhot och skymfningar – går det att förstå hatretorik?



VIHAA LIETSOVA LEHTIJUTTU S.18



Changemaker on Kirkon Ulkomaanavun nuorisoverkosto, joka muuttaa maailmaa. Kouluttaudumme ja kampanjoimme kehitysmaihin liittyvistä kysymyksistä. Vaikuttamistoimintamme pääteemoja ovat rauha, talous ja ympäristö. Toimintamme on nuorten itse suunnittelemaa ja toteuttamaa.





NOMADA-VENLA: MAAILMAA KOLUAVA SEIKKAILIJATAR
S.24



ELÄMÄÄ MIEHITYKSEN ALLA
S.26

LEHDEN TOIMITUS

Eteläranta 8, 00130 Helsinki,
toimisto@changemaker.fi
www.changemaker.fi

Päätoimittaja: Kaisu Kinnunen
Toimitussihteeri: Aaro Immonen
Toimituskunta: Jonas Biström, Nina Jokirinne, Terhi Komulainen, Petteri Näreikkö,

Linda Safdari, Helmi Saksholm, Matias Uusisilta

Taitto: Mikael Björkman

Kannen kuva: Kirkon Ulkomaanapu

Sisäkansien ja takakannen kuvat:
Kaisa Hyvärinen

Painopaikka: Grano, Vantaa

ISSN-L 2323-5128

ISSN 2323-5128 (painettu)

ISSN 2323-5136 (verkkojulkaisu)

CHANGEMAKERIN KUULUMISIA

TÄSSÄ ON TIIMI VUODELLE 2020

TEKSTI: Jonas Biström

Changemakerin tiimi on vapaaehtoisista koostuva toimikunta, joka ohjaa ja tukee verkoston toimintaa. Jokaisella tiimin jäsenellä on omat tehtävät ja vastualueet – mielekästä puuhaa löytyy, oli kiinnostunut sitten sosiaalisesta mediasta, kansainvälisistä asioista tai kampanjoinnista!

Tiimi vuodelle 2020 valittiin syksyn Changemaker-viikonlopun jäsenkokouksessa. Puheenjohtajaksi nimitettiin **Petteri Näreikkö** ja varapuheenjohtajaksi **Anne Heikkinen**. Muut valitut ovat **Anna Joutsijoki, Amin Ali, Elli Laurinen, Essi Kurki, Joanna Slama, Linnea Parkatti** ja **Oona Erka**.



Kuva: Changemaker

TULE MUKAAN VAIKUTTAMISTOIMINTAAN!

Haluaisitko vaikuttaa oikeudenmukaisemman maailman puolesta? Jos vastasit kyllä, tule mukaan – nuorisoverkosto Changemaker on olemassa sinua varten. **Lisätietoja osoitteesta www.changemaker.fi.**



CHANGEMAKER



CHANGEMAKERIN PAIKALLISRYHMÄ ALOITTI JOENSUUSSA

TEKSTI: Odeya Toivonen

Moi! Olen **Odeya**, Changemaker Joensuun yhteyshenkilö. Perustettiin muutaman tutun kanssa oma paikallisryhmä syyskuun alussa, sillä eksyimme kaikki yhdessä Changemakerin vaikuttamiskoulutukseen.

Meille tärkeitä teemoja ovat mm. Ilmastoasiat, yhdenvertaisuus, tasa-arvo, kestävä kehitys ja vastuullisuus. Alussa meitä jännitti perustaa oma ryhmä, sillä vastuun ottaminen on aina iso juttu. Nyt kuitenkin tuntuu siltä, että tämä on meille juuri se oikea tapa osallistua vaikuttamistoimintaan. Jos kiinnostuit meistä, ota ihmeessä yhteyttä - meidän porukkaan mahtuu jokainen!

CHANGEMAKER MUKANA JÄRJESTÄMÄSSÄ SUOMEN ENSIMMÄISTÄ NUORTEN RAUHANVIAKKOA

TEKSTI: Sinituuli Suominen

Changemaker oli mukana järjestämässä Suomen ensimmäistä Nuorten rauhanviikkoa syyskuussa 2019. Teemaviikon tarkoituksena oli innostaa nuoret työskentelemään yhdessä rauhanomaisen tulevaisuuden puolesta sekä kannustaa EU:n puheenjohtajamaana toimivaa Suomea edistämään nuorten asemaa ja osallistumismahdollisuuksia niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Rauhanviikon aikana Changemaker, Kirkon Ulkomaanapu, Suomen YK-nuoret ja useat muut järjestöt järjestivät rauhan

teemoihin liittyvää ohjelmaa aina jalkapallo-otteluista paneelikeskusteluihin ja rauhanaterioista ekskursion. Viikko huipentui kansainvälisenä rauhanpäivänä 21.9. järjestettyyn *Nuoret rauhanratkaisijoina* -seminaariin, jonka aikana nuorten näkemyksiä saapuivat kuuntelemaan muun muassa opetusministeri **Li Andersson** ja entinen ulkoministeri **Erkki Tuomioja**.

Vaikka Nuorten rauhanviikko on ohi, työ rauhan teemojen parissa jatkuu - muista siis seurata Changemakerin tapahtumakalenteria.





Telttaleiri Kiasman edessä vuonna 2005 toi paljon huomiota Changemakerin vaatimukselle absoluuttisen köyhyyden poistamiseksi kehitysyhteistyömäärärahoja nostamalla.

FC Etelä vastaan FC Pohjoinen jalkapallo-ottelu kaltevalla kentällä osoitti kansainvälisten kauppaneuvottelujen epäoikeudenmukaisuuden vuonna 2006.



Joulutempaus vuonna 2008 nosti esille ilmastomuutoksen aiheuttamat ongelmat, kuten ilmastopakolaisuuden, ja vaati ratkaisuja.



Kännykkäsi todellinen hinta -kampanja vuonna 2009 nosti esille elektronikkateollisuuden vaikutuksen Kongon konfliktiin.



Tomaatit tempaisivat vientitukia vastaan vuonna 2010.

Veroparatiisimatkoja tarjottiin Maailma Kylässä -festivaalin kävijöille vuonna 2014, jolloin kampanjoitiin oikeudenmukaisen verotuksen puolesta.



Rauhankulkue päätti Rauhanradikaali -kampanjan vuonna 2015.



Kadonneet evä(ä)t -kampanja huipentui lakanoilte painettujen kalojen muodossa kerätyn vetoomuksen ojentamiseen maatalousministeri Tiilikaiselle vuonna 2016.



UUTUUSKIRJASSA PUHUTAAN SAAMELAISTEN VAIETUSTA LÄHIHISTORIASTA: “KRISTILLISET PAPIT KIELSIVÄT SAAMELAISLASTEN SAAMELAISNIMET”

Suomen Saamelaisnuoret ry:n puheenjohtaja Petra Laiti kertoo blogitekstissään saamelaisten lähihistoriasta kertovasta uutuuskirjasta Vastatuuleen – saamen kansan pakkosuomalaisistamisesta. Laitin mukaan jokaisen suomalaisen tulisi lukea kyseinen teos ymmärtääkseen saamelaisia paremmin.

“Kerrotaan, että kristilliset papit eivät suostuneet antamaan saamelaislapsille saamelaisia nimiä, joten syntyi tapa nimetä lapset kahdesti, suomeksi ja saameksi”, Laiti toteaa.

Laitin mukaan **Kukka Rannan** ja **Jaana Kannisen** lokakuussa ilmestynyt teos Vastatuuleen – saamen kansan pakkosuomalaisistamisesta punoo kattavan kokoelman saamelaisten lähihistorian tarinoista. Niissä korostuvat vaietut aiheet ja kipeät teemat.

“Kirjan tarinat avaavat synkkiä hetkiä liittyen valtaväestön ja saamelaisten välisiin suhteisiin”, kertoo Petra Laiti.

Lisäksi hän valottaa saamelaisiin kohdistuneita rotututkimuksia.

“Kerrotaan, että pelkästään Inarissa rotututkimuksiin joutui 1 200 saamelaista, ja että tutkimukset jatkuivat aina 1970-luvulle asti”, toteaa Laiti.

Laitin mukaan kirja selventää saamelaisten lähihistoriaa, joka vilisee epäoikeudenmukaisuuksia ja suoranaista sortoa.

“Jotta suomalainen voi ymmärtää saamelaisten asemaa nykypäivänä, on hänen ymmärrettävä historialliset tapahtumat”, Laiti uskoo.

Laitin mielestä Kannisen ja Rannan teos on onnistunut.

“Olen harvoin lukenut suomalaisen kirjoittamaa tekstiä saamelaisista, joka ei herättäisi outoa tunnetta ulkopuolisuudesta. Tämä kirja on toisenlainen, se kelpaa myös saamelaisille”, toteaa Laiti.



TEKSTI: Kaisu Kinnunen KUVA: Jo Hilton / Unsplash

SILMÄT AUKI, KORVAT KIINNI:

MAAILMALLA VIETETTIIN KANSAINVÄLISTÄ KUUROJEN VIIKKOA SYYSKUUSSA

Viikkoa juhlistettiin myös Suomessa. Kuurojen viikko huipentui Verkkobileisiin.

Kansainvälistä kuurojen viikkoa vietetään vuosittain syksyisin. Viikko käynnistyi maanantaina 23.9., jolloin vietettiin myös kansainvälistä viittomakielten päivää.

Perjantaina 27.9. viikko huipentui verkossa järjestettäviin, jo kuudetta kertaa pidettäviin, perinteeksi muodostuneisiin Verkkobileisiin. Verkossa tapahtuvia kollektiivisia rientoja juhliittiin kotikatsomoissa, ja viittomakielen lisäksi juhla puhuttiin myös suomeksi.

Tänä vuonna Kuurojen maailmanliitto (WFD) on nimennyt Kuurojen kansainväli-

selle viikolle teemaksi Sign Language Rights for All. Kyseisen teeman tarkoituksena on kansainvälisesti edistää viittomakielisten oikeuksien toteutumista eri puolilla maailmaa.

TARKOITUKSENA KUUROJEN ASEMAN PARANTAMINEN MAAILMALLA

Kansainvälistä kuurojen päivää on vietetty jo vuodesta 1958, ja päivä on myöhemmin laajentunut viikoksi, jota vietetään syys-

kuun viimeisellä viikolla vuosittain. Juhlaviikon tarkoituksena on tuoda esiin kuurojen asemaa maailmalla sekä tukea edunvalvontatyötä kuurojen ja viittomakielisten oikeuksien toteutumiseksi.

Suomessa on Kuurojen Liiton mukaan noin 10 000 - 14 000 viittomakielen hallitsevaa henkilöä, joista noin 4000 - 5000 on kuuroja. Maailmassa on kaiken kaikkiaan noin 70 miljoonaa kuuroa.







VIHAPUHE

Syrjinnästä vapaassa kyläyhteisössä elää entisten maaorjien lisäksi vähemmistöön kuuluvia daliteja. Myös dalitien asema on Nepalín maaseudulla heikko.

Kirkon Ulkomaanapu tukee Nepalissa entisten maaorjien oikeuksien toteutumista ja toimeentulomahdollisuuksia. Kirkon Ulkomaanavun projektin kautta on tuettu naisten säästöryhmiä ja osuuskuntia sekä koulutettu yhteisöjä muun muassa maanviljelyyn. Toimeentulon lisäksi projekti on vahvistanut yhteisöllisyyttä ja tuonut ihmisten elämään uutta sisältöä.

HERJAUKSIA, TAPPOUHKAUKSIA JA SOLVAUSTA – VOIKO VIHAPUHUJAA YMMÄRTÄÄ?

Vihapuheen vetovoimaa voi olla vaikea vastustaa, mikä heijastuu vihapuhujien tuottajien moninaistuvaan ryhmään. Vihapuhujien joukkoon mahtuu miesten ja naisten lisäksi niin äitejä, isiä, poliitikoita, pettyneitä, kaltoinkohdeltuja, sadisteja kuin vanhuksia. Mikä saa ihmisen tuottamaan vihapuhetta?

Elettiin syksyä 2018. Ylen vuorovaikutuspääällikkö **Sami Koivisto** oli matkalla sovitteeluun, jossa Koiviston oli määrä kohdata hänen perheensä tappamista toivonut henkilö.

”Olin kauhean yllättynyt, kun näin, että hän on ihan kiltin oloinen ja näköinen, tavallinen suomalainen perheenisä”, vuorovaikutuspääällikkö Sami Koivisto palaa edellisyyksyn hämmennykseensä.

Vihapuhe on ollut läsnä journalistina työskennelleen Koiviston elämässä jo pitkään. Aiemmassa tehtävässään uutistoitumituksen sosiaalisen median toimittajana hän kohtasi päivittäin vihapuhetta, jonka maalitaluiksi hän kohdistui usein itsekin.

”Olen saanut paljon viestejä, hyvin monenlaisia, en osaa kyllä mainita yhtään haukkumasanaa, jota ei olisi jossakin vaiheessa joku käyttänyt”, Koivisto pohtii.

Toive perheen tapetuksi tulemisesta oli kuitenkin viimeinen niitti, mikä sai Koiviston viemään tapauksen sovitteluun. Hän halusi nähdä vihan taakse.

VIHALLA ON PAIKKA IHMISEN ELÄMÄSSÄ

Filosofian tohtori **Rauno Juntumaa** toteaa vihan olevan ihmiselämään kuuluva perustunne, jonka voi nähdä niin ihmiselämää kehittävänä kuin tuhoavana.

”Se on energiapiikin antaja. Sen voimin halutaan ryhtyä tekemään jotakin joko

hyvää tai sitten myöskin pahaa”, Juntumaa toteaa.

Juntumaan mukaan kukaan tuskin pystyy välttämään vihaa: se on tunne, joka voi nousta niin lievästi kuin vahvana. Nuoruudessa viha on voima, joka auttaa tulemaan omaksi erilliseksi itseksi. Paha viha on hallitsematonta vihaa, jonka kokija tuntee tuhoavan käyttäytymisensä oikeutetuksi.

Esimerkiksi petetty tai jätetyksi tullut voi kokea vihan tunteen oikeutetuksi. Tällaisissa tilanteissa viha voi auttaa selviytymään, mutta mikäli tunne valtaa mielen kokonaan voi siitä seurata koston tai jopa väkivallan impulsseja.

Juntumaa näkee kaksi merkittävää perussyytä vihalle. Hän antaa esimerkiksi kariutuneen parisuhteen, josta voi jäädä jäljelle vain vihasuhde, mikäli sureminen ja luopuminen jätetään tekemättä.

”Ihminen uhriutuu; ajattelee, että minua on kohdeltu väärin eikä lähde sitä tutkiskelamaan tarkemmin. Toinen on se, ettei pysty suremaan tai luopumaan siitä, mistä pitää luopua”, pohtii Juntumaa.

VIHAPUHUJIIEN JOUKKO EI OLE YHTENÄINEN RYHMÄ

Jos Koiviston mieleen oli viritetty stereotyyppinen kuva vihapuhujasta, romuttui se viimeistään vihapuhujan kohdatessaan. Koivisto tahtoo välttää yleistysten tekoa vihapuhujista, mutta on olemassa yksi


asia, jonka hän on nähnyt vihapuhujien parissa toistuvana.

”Monesti vihapuheen tuottajat tekevät itse yleistyksiä joistakin ihmis- tai ammattiryhmistä. Olen sen verran paljon kohdannut vihapuhetta, että jos haluaisi luoda jotain mielikuvaa ihmisryhmästä, joka erityisesti tuottaa vihapuhetta, niin sellaista ei voi kyllä tehdä. Ne ovat hirveän erilaisia”, Koivisto toteaa.

Koiviston mukaan joukkoon mahtuu niin mahtuu aikuisten ja nuorien miesten ja naisten lisäksi niin äitejä, isiä, poliitikoita, pettyneitä, kaltoinkohdeltuja, sadisteja kuin vanhuksia.

Nettivihaa tutkineet **Markus Kaakinen** ja **Atte Oksanen** ovat löytäneet tekijöitä, jotka yhdistävät vihamielisten viestin kirjoittajia. Heidän vuosina 2013 ja 2017 kerätystä aineistoista on havaittu useammin vihamielisten viestien kirjoittajien olevan miehiä. Oksanen ja Kaakinen toteavat vihapuhetta tuottavien sosiaalisten suhteiden olevan muita heikkomat, ja että he samastuivat kasvokkaisen vuorovaikutuksen sijaan voimakkaasti nettiyhteyksiin.

Lisäksi on havaittu, että vihapuhetta tuottavat henkilöt raportoivat useammin psyykkisistä ongelmista ja impulsiivisuudesta. Tutkimuksissa oli yhteneväisyyksiä aiempiin tutkimuksiin, joissa muita ihmisiä häiriköivistä trolleista on todettu löytyvän psykopaattisia ja narsistisia piirteitä.



Pettymysten ja kaltoinkohdeltujen kokemukset voivat olla hyvin henkilökohtaisia ja moniulotteisia. Koivisto näkee tilanteessa yleensä ihmisten etsivän helpotusta tuskaansa jostakin porukasta, jota syyttää – ja mieluummin itselle vieraasta viiteryhmästä. Juntumaa antaa esimerkin, kuinka joku ihminen voi uskotella toisen ihmisen näkemään syyllisen omaan pahaan oloonsa jossakin itsensä ulkopuolella.

”Vihan vallassa ihminen tuntee itsensä vahvaksi ja voimakkaammaksi, kuin mitä hän muuten on. Kaikkein ihaninta siinä on, että saa kuulua siihen joukkoon, vaikka se olisi kuinka pahakin ryhmä”, Juntumaa pohtii.

VIHAPUHE KIEHTOO

”Hän itse sanoi, että hän ei olisi tullut kirjoitaneeksi niitä omia vihapuheitaan, ellei olisi ollut olemassa jo valmiiksi sellainen paikka, jossa sit tämmöstä keskustelua käydään”, kertoo Koivisto hänen perheensä tappamista toivoneesta henkilöstä.

Vihapuheessa ei ole mitään uutta, mutta sen ilmaisukanavat ovat mullistuneet sosiaalisen median antamien mahdollisuuksien myötä. Markus Kaakisen ja Atte Oksasen mukaan koneiden välityksellä

kommunikoidessamme negatiivisten tunteiden ilmaiseminen on helpompaa kuin kasvokkaisessa vuorovaikutuksessa. Sosiaalises mediassa yhteinen vihan kohde yhdistää ihmisiä, ja kielteiset tunteet viritävät keskustelua.

Koivisto on havainnut ihmisten olevan valmiita jopa kilpailemaan siitä, kuka uskaltaa tehdä kovimman väitteen.

”Vihapuhe on sellainen ilmiö, että se tempaa kaikenlaisia ihmisiä mukaansa. Anonymiteetti tarjoaa sen mahdollisuuden, että kuka tahansa voi tempautua mukaan, kun vihapuheen harjoittaja ei ole kasvokkain vihan kohteen kanssa”, kertoo Koivisto.

Juntumaa mukaan internetissä vastuu on ulkoistettu muille, jolloin vihamielisyyden osoittamisesta tulee helpompaa. Ihminen voi jopa ajautua ajattelemaan käytöksensä olevan toivottua ja toteuttavansa sitä, mitä hänen halutaankin tekevän.

Juntumaa näkee vihan tyhmentävän ihmistä.

”Kaksijakoisuus me ja he, hyvä tai paha, ystävä tai vihollinen on sellainen primitiivinen ensimmäinen hahmotus kaikille uusille havainnoille, mutta sitten kun me alamme saada sille nopeasti tukea kaverilta, niin ajattelu ei käynnisty ollenkaan. Älykkäilläkään ihmisillä ei ole pysyvästi ajat-

telutaso korkealla tasolla, vaan se voi heilahdella tilanteen ja asian mukaan”, Juntumaa korostaa.

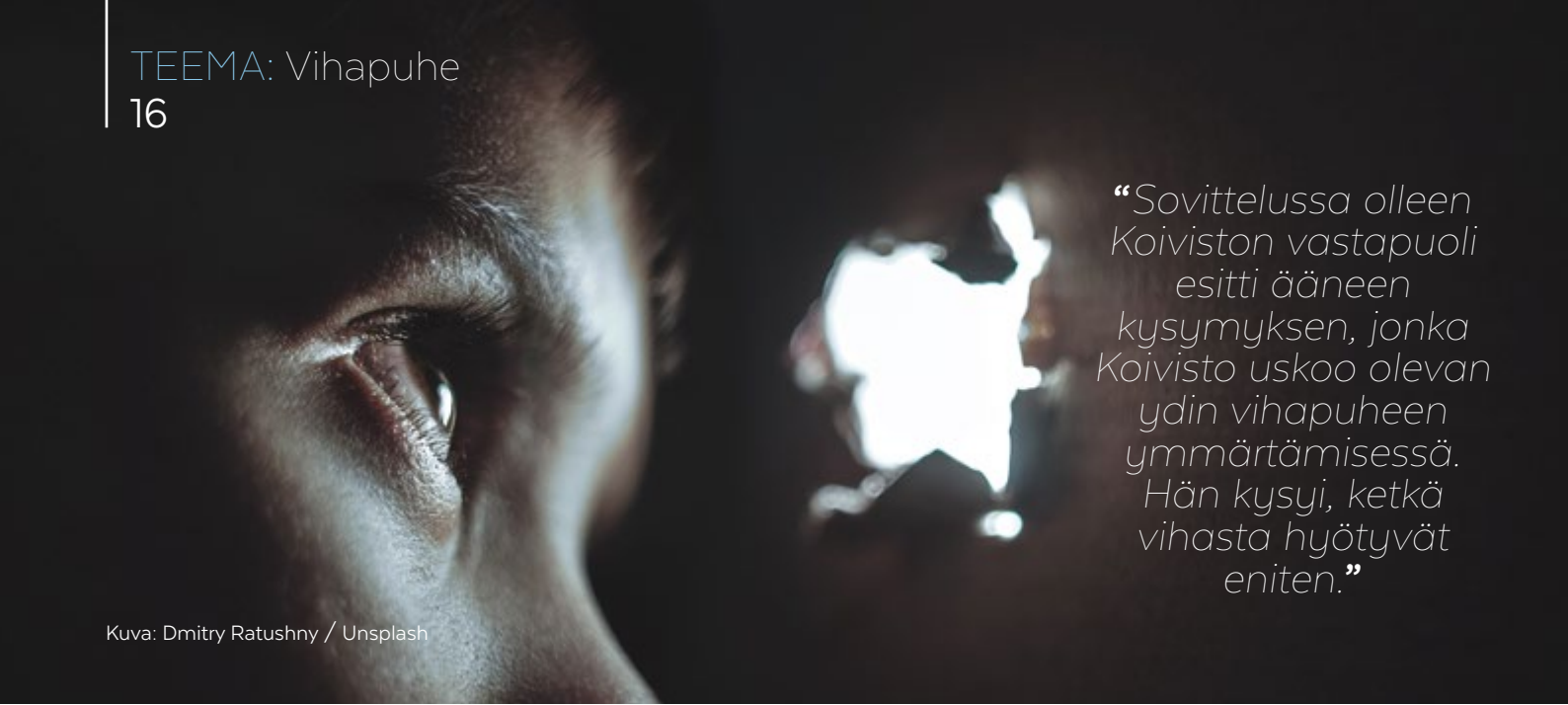
VIHAPUHETTA ON OLLUT AINA

”Pelkään ehkä sitä, että ihmiset lähtevät enenevässä määrin mukaan yhä avoimempaan vihan ilmaisemiseen. He kokevat, että heille on annettu lupa ilmaista tällaista vihaa, jonka ilmaiseminen ei ole normaalia, ja joka ei ole oikeasti tarpeellista”, Koivisto kertoo huolestaan.

Sovittelussa olleen Koiviston vastapuoli esitti ääneen kysymyksen, jonka Koivisto uskoo olevan ydin vihapuheen ymmärtämisessä. Hän kysyi, ketkä vihasta hyötyvät eniten. Koivisto kuvailee riskejä, jotka vihapuheen arkipäiväistymiseen liittyvät.

”Vihapuheella pyritään paitsi vaientamaan ihmisiä ja rajoittamaan sananvapautta, myös murentamaan demokratiaa, oikeusvaltioperiaatteita ja hyvin organisoidun yhteiskunnan toimintoja. Koska Suomi on yksi maailman vakaimmista valtioista, meillä on poikkeuksellisen paljon hävitävää, jos vihapuheen hyödyntäjät onnistuvat tavoitteissaan”, Koivisto kertoo.

Kulttuurihistorian tutkija **Marjo Kaartinen** kertoo tutkijoiden huolesta liittyen kiihtyvän



“Sovittelussa olleen Koiviston vastapuoli esitti ääneen kysymyksen, jonka Koivisto uskoo olevan ydin vihapuheen ymmärtämisessä. Hän kysyi, ketkä vihasta hyötyvät eniten.”

Kuva: Dmitry Ratushny / Unsplash

trendiin, jossa rasistiset liikkeet ja puolueet saavat yhä enemmän jalansijaa vaikutusvaltaisissa paikoissa, kuten valtioiden hallituksissa. Kaartisen mukaan tällä hetkellä näiden liikkeiden maalaama suurin ja yleisin uhkakuva ovat muslimit, joiden pelätään islamilaistavan läntisen maailman.

”Sata vuotta sitten uhkakuvan muodostivat ennen kaikkea juutalaiset, joiden kuviteltiin olevan globaalissa salaliitossa hallitakseen maailmaa. Mielikuvituksellisten rotuteorioiden, väärennettyjen dokumenttien ja loputtoman vihapuheen avulla saatiin tarpeeksi kansan hiljaista tukea, ja seuraukset tiedetään”, Kaartinen toteaa.

Psykiatri Juntumaan mukaan ihminen on avuton ennakkoluulojensa kanssa. Jos ihmisellä ei ole käsitystä maailman ja historian tapahtumista tai ymmärrystä yhteiskunnasta, hän ei pysty suhteuttamaan omia ajatuksiaan. Olennaista olisikin kehittää omaa kykyä huomata ajoissa omien tunteiden ja kuvitelmien voima.

Koivisto kertoo näkevänsä yhtäläisyyksiä tämän päivän vihapuheella menneen vuosisadan sotahistorian kanssa. Hän toivoo, että pystyisimme avaamaan lisää omaa kansallishistoriaamme ja kohtaamaan käsittelemättömät traumat.

”Me olemme nähneet sen, mihin viha voi johtaa kansallisella tasolla. Se on johtanut siihen, että veli on ollut veljeä vastaan, että on ollut erimielisyyttä politiikasta. Me olemme kokeneet sen kerran kansakuntana. Sitä ei tarvitsisi kokea uudestaan”, Koivisto korostaa.

IHMISELLÄ ON TARVE TULLA KUULLUKSI

”Me olimme kasvokkain. Hän sanoi useaan otteeseen siinä, että hän reagoisi ihan samalla tavalla kuin minä olen reagoinut, jos joku kirjoittaisi samalla tavalla hänestä”, Koivisto kertoo vihapuhujansa sanoja sovitteluprosessin ajalta.

Hän sanoo usein kohtaavansa ihmisiä, jotka kysyvät, miten hän jaksaa kaiken sen kohtaamansa vihan kanssa.

”En osaa oikein vastata muuta kuin että ne vihapuheen harjoittajat ovat kuitenkin pohjimmiltaan samanlaisia ihmisiä kuin minäkin olen. Ihmisiä joilla on tunteet, ja joihin voi sattua ihan samalla lailla kuin minuunkin voi sattua”, Koivisto summailee.

Koivisto muistuttaa, että vihapuhujien joukossa on sadisteja, toisten kiduttamisesta nauttavia ihmisiä. Kuitenkin joukkoon mahtuu tavallisia ihmisiä, joilla on ollut syynsä siihen, että vihalle etsitään purkukanavia.

Kehityopsykologi **John Bowlby** on kuvannut ihmisellä olevan voimakas tarve tulla kuulluksi ja nähdyksi. Kun ihminen tulee hyväksytyksi tunnustetuksi, hänellä ei ole enää syytä katkeruuteen tai kostonhaluun. Juntumaa painottaa, kuinka tärkeää on että vihaajan kärsimys ja suru tulevat nähdyiksi.

VIHASTA ETEENPÄIN

Koiviston mukaan vihalle ei kannata alistua, eikä uhkailua pidä koskaan hyväksyä. Viha-

puheen syitä voi kuitenkin pyrkiä ymmärtämään. Vihapuheen ymmärtämiseen ei kuulu tappouhkausten kirjoittamisen ymmärtäminen tai niiden sormien läpi katsominen. Sen sijaan ymmärrys siitä, mitä voimme tehdä auttaaksemme vihapuhujia on oleellista.

”Koen sillä tavalla, että minun on hyvä itseni kannalta pyrkiä sillä tavalla eteenpäin, että tunnistan ne tunteet, mitä semmoinen vihayökkäys minussa voi aiheuttaa. Mutta sitten minun on päästävä siitä vihasta eteenpäin. Yksi keino siinä on sen miettiminen, että mitä siellä taustalla voi olla, ja voinko itse jollain tavalla yrittää ymmärtää sitä”, Koivisto pohtii.

Juntumaan mukaan vihapuhetta tuottavan ihmisen kohtaamiseen vaaditaan kärsivällisyyttä. Vihan vallassa olevasta henkilöstä ei kannata provosoitua. Koivisto toivoo, että vihapuhetta kirjoittavat ihmiset tarjoaisivat itselleen mahdollisuuden hetken mieltä, jos sanoisikin jotain hyvää vihapuheen sijasta.

”Me emme tarvitse lisää paikkoja sille vihan purkamiselle, vaan me tarvitsemme paikkoja sen ymmärtämiselle, että kun ihminen tekee hyvää toiselle ihmiselle, tulee siitä hyvä mieli itselle”, Koivisto täsmentää ja rohkaisee vastaamaan vihaan empatialla ja halulla ymmärtää.

”Miten valtava muutos tässä yhteiskunnassa tapahtuisi, jos se energia, mikä konfliktien ja vihan hakemiseen on tuhlatu, käännettäisiin 180 astetta ja ruvettaisiin jakamaan positiivisuutta”, Koivisto kannustaa.

SINÄKIN VOIT .. PYSÄYTTÄÄ VIHAPUHEEN

Homo. Tuo sana on jäänyt kaikuun korviini yläasteajoiltani. Ei siksi, että olisin homo, vaan koska minua homoteltiin koulussa toistuvasti. Sitä siis käytettiin haukkumasanana minua kohtaan. Minua kiusattiin erityisesti kahdeksannen luokan aikana niin, että jätin toisinaan menemättä kouluun, koska ei huvittanut yhtään.

Olin tullut kunnan keskustassa olevaan kouluun pienestä kyläkoulusta. Luokallani oli yksi samasta koulusta tullut poika, mikä auttoi minua sopeutumisessa uuteen ympäristöön. Kun hän alkoi liikkua eri porukoissa, jäin yksin. Olin helppo maali niille, jotka halusivat purkaa pahaa oloaan aiheuttamalla sitä samaa muille – tässä tapauksessa siis minulle.

Tunsin, ettei kukaan tullut väliin, kun minua loukattiin. Kun odotimme tunnin alkua käytävässä, yksi tyyppi saattoi sanoa minulle jotain ikävää, ja toiset vieressä katselivat. Pahinta eivät ehkä olleet satuttavat sanat vaan se, ettei kukaan tuntunut estävän niiden sanomista. Toisinaan kiusaaminen oli myös fyysistä – tiedän siis, kuinka ikävät sanat voivat muuttua ikäviksi teoiksi, jos niitä ei pysäytetä.

Yläaste oli elämäni synkintä aikaa, mutta kokemusteni vuoksi osaan asettua syrjittyjen rooliin. Tiedän hyvin, kuinka syvälle sanat voivat sattua. Sen vuoksi haluan puuttua, jos näen jonkun muun kohtaavan samaa. Minulla kiusaaminen teki elämästä parin vuoden ajan raskasta, mutta toisilla se voi jatkua vuosia, jopa vuosikymmeniä. En halua, että kenenkään muun pitää jättää koulutai työpäiviä väliin, koska pelkää kuulevansa pahoja sanoja itsestään.

Vihapuheeseen tarvitaan sanojen lausuja tai kirjoittajia sekä vihan kohde. Toisinaan paikalla on myös kolmas osapuoli: henkilö, joka on todistamassa vihapuhetta. Se voi olla koulun käytävällä tai bussipysäkillä seisova kaveri tai samaan WhatsApp-ryhmään kuuluva tyyppi. Hänellä on ratkaiseva rooli siinä, jatkuuko vihapuhe. Katsotko hiljaa vierestä, vaikka tiedät, että toista loukataan? Vai menetkö väliin ja sanat: nyt saa riittää, noin ei saa tehdä?

Meillä kaikilla on vastuu siitä, millaisessa maailmassa elämme. Ei ainoastaan riitä, että jätämme ilkeät sanat sanomatta – meidän pitää myös puuttua silloin, kun huomaamme muiden loukkaavan toisia.



Aaro Immonen

“Tunsin, ettei kukaan tullut väliin, kun minua loukattiin.”

TEKSTI: Nina Jokirinne KUVA: Elijah O'Donnell / Unsplash

VIHAA LIETSOVA LEHTIJUTTU

Rebekka Härkönen kirjoitti jutun turvapaikanhakijana Suomeen tulleesta afgaanista, joka auttoi Turun puukkoiskun uhreja. Se teki palkitusta toimittajasta vihakampanjan kohteen.

Jutun julkaisun jälkeen **Rebekka Härkösen** sähköposti täyttyi vihaisista ja uhkaavista viesteistä. Viestit olivat pääsääntöisesti saman sisältöisiä. Niissä nimiteltiin Härköstä, toivottiin hänen kuolemaansa sekä uhattiin väkivallalla ja kuolemalla. Hänen kirjoittamaansa artikkelia väitettiin valheelliseksi ja Härkösen ura uhattiin tuhota.

“Ensimmäisen vuorokauden aikana postilaatikkoni täyttyi ja meni jumiin monta kertaa, vaikka sitä laajennettiin kahteen otteeseen.”, Härkönen kertoo.

Vihapostin lähettäjät olivat yhteydessä Härkösen esimieheen ja vaativat Härkösen erottamista. Häiriköt ottivat yhteyttä Härkösen yhteistyökumppaneihin ja mustamaalaamalla häntä yrittivät perua jo sovittuja tapahtumia ja tilaisuuksia. Härkösestä tehtiin lukematon määrä meemejä. Hänen sosiaalisen median kuvistaan poimittiin kaikkein epäedullisimmat ja ne esitettiin odoissa tai virheellisissä asiayhteyksissä.

“En ole kokenut ikinä vastaavaa. Käsitteäkseni vihakampanja, jonka kohteeksi jouduin, on edelleen suurin pistemäinen toimittajaan kohdistunut häirintäkampanja Suomessa”, Härkönen toteaa.

TÄSTÄ KAIKKI ALKOI

Häirintä sai alkunsa MV-lehden julkaisemasta jutusta, jossa väitettiin Härkösen

keksineen koko Turun Sanomissa julkaistun, puukkoiskuun liittyvän, artikkelinsa. Muut valeuutissivustot liittyivät ryöpytykseen.

Pian internetin keskustelupalstat täyttyivät Härköstä koskevista vihaviesteistä ja uhkauksista. Keskustelupalstoilla ihmiset kyselivät hänen kotiosoitettaan ja muita yhteystietojaan.

Seuraavaksi häirintä siirtyi internetistä todelliseen elämään. Monet ihmiset käyttäytyivät uhkaavasti Härköstä kohtaan. Häntä seurattiin kadulla, saarrettiin julkisissa

“Yksi virhe voi mitätöidä kaikki aiemmat saavutukset, leimata koko ihmisen ja sanella tulevaisuuden.”

liikennevälineissä ja tuijotettiin, häntä valokuvattiin, nimiteltiin, vaadittiin vastauksia ja käytiin melkein käsiksi. Härkönen ei enää uskaltanut tilata taksia kotiosoitteeseensa, koska taksikuskit käyttäytyivät uhkaavasti.

“Se ahdisti jatkuvasti enemmän. Kaikki johtui vain yhdestä jutusta, jossa haastateltava oli ollut ihmisten mielestä väärää etnistä alkuperää.”, Härkönen toteaa. Hän oli Turun puukkoiskun tapahtuma-aikaan Turun Sanomien ainoa oikeustoimittaja, ja hänet kutsuttiin töihin iskun tapahduttua.

Härkönen teki normaalia breaking news -työtä. Seuraavana päivänä Härkönen jatkoi aiheen parissa työskentelyä ja sai kontaktiansa kautta tiedon miehestä, joka oli auttanut puukkoiskun uhreja. Mies oli turvapaikanhakijana Suomeen tullut afgaani. Järkytyksestään huolimatta mies antoi Härköselle haastattelun. Härkönen kirjoitti lehtiartikkelin. Sitten kaikki muuttui.

REBEKKA HÄRKÖSEN SELVIITYMISKEINOT JA VINKIT MUILLE

Monien Turussa tapahtuneiden uhkaavien tilanteiden jälkeen Härkönen joutui muuttamaan Helsinkiin. Helsingissä hän muutti vielä uudelleen, koska ensimmäisen asunnon läheisyydessä liikuskelin liian usein äärioikeistolaisia. Muutto osoittautui hyväksi ratkaisuksi, sillä nyt Härkönen on saanut olla rauhassa. Työnantajakin pystyi järjestämään hänet Lännen Median Helsingin toimitukseen töihin.

Härkönen kertoo selvinneensä häirinnästä työnantajan ja vertaistuen voimin. Täysin ulkopuolisten ihmisten lisäksi myös poliisi ja viranomaiset ovat tukeneet häntä. Epävirallisen tukiverkoston lisäksi Härkönen on hakenut ammattiapua tilanteen käsitteilyyn. Tärkeä selviytymiskeino on ollut myös se, että Härkönen on jättänyt haukkuma-

viestit lukematta eikä enää googleta omaa nimeään.

”Saan lohtua siitä, että kaikki mitä kirjoitan, on oikeuden puolella ja niin totta kuin julkaisuhetkellä on mahdollista varmistaa.”, Härkönen kertoo.

Ohjeeksi muille samankaltaisessa tilanteessa oleville Härkönen antaa sen, että muistaa, ettei ole tilanteessa yksin. Apua saa, jos sitä vain pyytää. Tällaisia tilanteita ei voi koskaan täysin ennakoida, joten ei kannata ajatella, olisiko voinut tehdä jotakin toisin. Härkösen mukaan pitää muistaa olevansa arvokas ihminen. Muut eivät voi määrittellä toisen ihmisen arvoa.

YLEINEN MIELIPIDEILMASTO SUOMESSA

Maahanmuuttovastaisuus on Härkösen mukaan nykyään huomattavasti aiempaa näkyvämpää. Joukkolynkkaaminen ja armottomuus ovat muotia, ja tähän toimintaan osallistuvat myös älymystön edustajat. Yksi virhe voi mitätöidä kaikki aiemmat saavutukset, leimata koko ihmisen ja sanella tulevaisuuden. Härkösen mukaan naiset otetaan miehiä helpommin ns. joukkolynkkaamisen kohteiksi. Heitä myös arvostellaan julkisesti kovemmin. Naisiin kohdistuva häirintä saa helposti seksuaalisia sävyjä, ja lisäksi kritiikki kohdistuu usein naisen ulkonäköön.

Härkönen pitää **Jessikka Aron** tapausta ennakkopäätöksenä siitä, minkälaista linjaa tässä maassa halutaan vetää sanavapauden ja vihapuheen välille.


”Luotan siihen, että jutussa määrätyt rangaistukset ja vahingonkorvaukset sekä tekijöiden joutuminen julkisuuden valkokeilaan panevat monen miettimään jatkossa omia tekemisiään”, Härkönen toteaa.

Tapauksen uutisointi on auttanut ihmisiä ymmärtämään omaa toimintaansa ja sen mahdollisia seurauksia. Se on myös auttanut ymmärtämään vihapuheen kohteeksi joutuneita ihmisiä ja itse ilmiötä paremmin. Härkönen toivoisi, että ihmiset löytäisivät vihapuhetta rakentavamman tavan ilmaista turhautumista ja muita negatiivisia tunteita.



TEKSTI: Iida Silfverhuth KUVITUS: Anniliina Lassila

LAKI EI TUNNE VIHAPUHETTA



Vihapuhe on vuosia vanha ilmiö, mutta se on sosiaalisen median aikakaudella tuntunut lisääntyneen. Miksi vihapuhetta ei ole merkitty Suomen rikoslakiin?

Vihapuhetta ovat sekä suulliset että kirjalliset ilmaisun muodot, jotka levittävät, yllyttävät, edistävät tai oikeuttavat vihaa, syrjintää ja suvaitsemattomuutta. Vihapuhe voi koskea mitä vain ihmisen ominaisuutta – yleensä kuitenkin sukupuolta, etnisyyttä, seksuaalista suuntautumista tai vakaumusta. Vihapuhe loukkaa toisen ihmisen ihmisarvoa.

Vihapuhe ei ole juridinen rikosnimike, vaan yleiskielinen ilmaisu viestinnällisestä viharikoksesta. Se muuttuu viharikokseksi yleensä vasta sitten, kun sanat muuttuvat teoiksi.

Oikeustajun ja hyvien käytöstapojen puitteissa on kuitenkin ristiriitaista, että puhetta ei tuomita sellaisenaan.

Tarkalleen ottaen Suomen rikoslaista löytyy sellaisia rikosnimikkeitä kuin kansanryhmää vastaan kiihottaminen, kunnianloukkaus, loukkaavan tiedon levitys ja laitton uhkaus. Osa vihapuheesta tehdyistä kanteista täyttää myös edellä mainittujen rikosten piirteet, mutta osa jää näytön puutteesta tuomitsematta. Vihapuheen kriminalisointi toisi rikoslain piiriin esimerkiksi koulukiusaamisen ja asiattoman puheen sukupuoleen liittyen – sukupuoli kun ei ole kansanryhmä, jota vastaan kiihottamisesta on mahdollista langettaa rangaistus.

Toukokuussa 2019 valmistunut Sanat ovat tekoja -selonteko vihapuheesta totesi, että rikoslaki vaatisi päivitystä rikosnimikkeiden osalta ja viharikoksien asettamista

yleisen syytteen alaisiksi. Tämä tarkoittaa, että vihapuheesyyttestä käynnistettäisiin automaattisesti rikosoikeudellinen prosessi, ilman että asian etenemiseksi vaaditaan asianomistajaa, siis henkilöä, johon rikos kohdistuu.

TASAPAINOILUA SANANVAPAUDEN KANSSA

Vihapuheen määrittelyä rikoslaissa estävät erilaiset näkemykset sananvapaudesta. Sananvapaus on turvattu Suomen perustuslaissa ja sen piiriin kuuluvat monesti sellaiset mielipiteet, jotka koetaan epämiellyttävinä. Vaikka vihapuhe ei ole uusi ilmiö, on se lisääntynyt 2010-luvulla huomattavasti. Loukkaavan puheen sietäminen on myös venynyt niin, että tämän hetkistä puhetapaa ei olisi suvaittu valtamediassa esimerkiksi kymmenen vuotta sitten.

Puheen rangaistavaksi vaatiminen on kuitenkin vaikeaa. Toisaalta argumentit sananvapauden rajoittamisesta ovat perustuslain tuoman auktoriteetin takia yleensä puolustettumpia kuin vaateet vihapuheen kitkemisestä lakimuutoksien kautta. Jotta vihapuhe saataisiin rikoslakiin, olisi saatava riittävästi poliittista tahtoa loukkaavan ilmaisun poistamiseen. Tällä hetkellä keinot ovat lähinnä kehottaminen kohteliaaseen käytökseen ja toisten kunnioittamiseen. Päätäjiä voisi pai-

nostaa esimerkiksi kansalaisaloitteella, mutta niin kansalaisaloitteen laatijoilla kuin poliitikoilla olisi vastassaan vähintään keskiusuuri haaste: kuinka edes määritellä vihapuhe, jota oltaisiin kieltämässä.

Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen päätökset ohjaavat Suomen oikeuskäytäntöä. Tuomioistuimeen on mahdollista lähettää kansallisen tuomioistuimen päätöksestä oikaisuvaatimus, ja se voi muuttaa päätöstä, sillä tuomioistuin valvoo nimenomaan ihmisoikeuksien toteutumista. Oikeudenkäynnit ja oikaisuvaatimukset ovat aikaa vieviä, mutta ihmisoikeustuomioistuimen tuomiot voisivat toimia myös lainsäädäntöä ohjaavina. Valitettavasti poliitikot kuuntelevat yleensä kotimaisia lobbareita kansainvälisten tuomioistuinten päätöksiin tutustumisen sijaan.

Lue lisää vihapuheesta:

Sisäministeriön julkaisu Sanat ovat tekoja. Vihapuheen ja nettikiusaamisen vastaisten toimien tehostaminen

Oikeusministeriön julkaisu "Usein joutuu miettimään, miten pitäisi olla ja minne olla menemättä". Selvitys vihapuheesta ja häirinnästä ja niiden vaikutuksista eri vähemmistöryhmiin

<https://www.syrjinta.fi/vihapuhe>
<https://www.poliisi.fi/vihapuhe>

VIHAPUHELAINSAÄDÄNTÖ MAAILMALLA

Muualla maailmassa vihapuhe on monesti määritelty laajemmin kuin Suomessa tällä hetkellä. Lakiin kirjatun vihapuheen soveltaminen käytännössä on kuitenkin vaihtelevaa ja riippuu aina lain tulkitsijasta. Vihapuheerikokset ovat yleensä tapauskohtaisia, ja lakia sovelletaan aina yksittäisten tulkitsijoiden mukaan. Siksi voi olla vaikeaa saada joitakin tapauksia lakitekstiin vedoten tuomittua, vaikka oikeustajun mukaan olisi syytä rangaista loukkaavasta puheesta.

Saksassa yllyttäminen vihaan on rangaistavaa, rikoksesta voi saada jopa viisi vuotta vankeutta. Yksilön tai ryhmään loukkaaminen ja pahansuopa tiedonlevitys ovat kiellettyjä ja rangaistavia tekoja. Saksassa vihaan yllyttävien symbolien käyttö on rangaistavaa. Myös julkinen yllytys väkivaltaan on kiellettyä, koska se sitten yksilöä tai ryhmää. Saksa oli ensimmäisiä valtioita, jotka ovat ryhtyneet rajoittamaan internetissä tapahtuvaa vihapuhetta. Maa säati

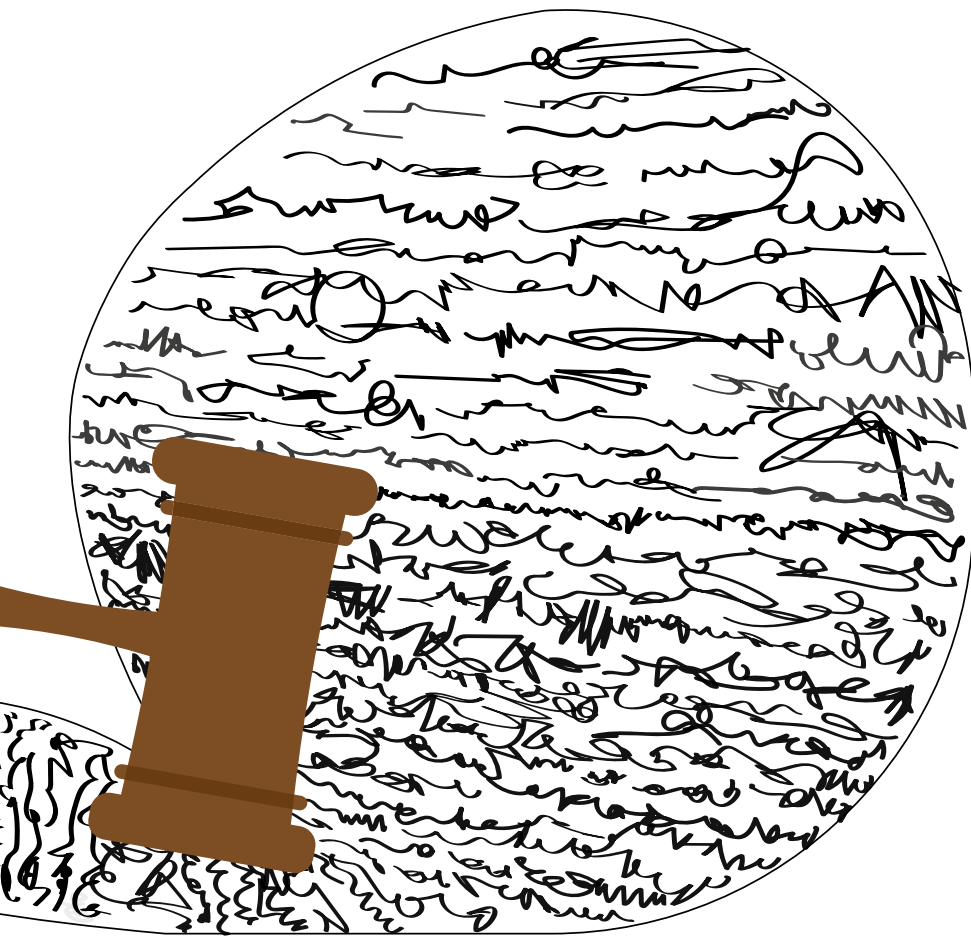
syksyllä 2017 voimaan tulleen lain, jossa sosiaalisten viestintäalustojen tulee poistaa julkiset ja loukkaavat julkaisut vuorokauden sisällä sen ilmiäntämisestä.

Ranskassahyväksyttiin kesällä 2019 melko tiukka vihapuhelaki, joka velvoittaa internetissä toimivat alustat rajoittamaan vihapuhetta alustoillaan ja poistamaan julkaistua vihapuhetta. Laki on jatkoa jo olemassa olevalle lainsäädännölle, joka kieltää yksilöä tai ryhmää koskevan solvauksen, loukkauksen ja yllyttämisen yksilön tai ryhmän syrjintään, vihaan ja väkivaltaan. Lakia on arvosteltu siksi, että vaatimus julkaisujen poistosta voi johtaa ylivoimaiseen sensoriin. Sen pelätään rajoittavan sananvapautta.

YHDYSVALLOISSA EI OLE VIHAPUHELAKIA

Norjassa vihapuhe on kiellettyä, mutta sananvapaus on taattu, joten julkisessa keskustelussa haetaan jatkuvasti tasapainoa vihapuheen ja sananvapauden välillä. Lisäksi tuomioistuimet ovat olleet varovaisia vihapuheen kieltävän lain soveltamisessa. Ruotsissa yksilön etnisyyteen, sukupuoleen, ihonväriin, uskontoon ja seksuaaliseen suuntautumiseen kohdistuva julkinen uhkailu ja loukkaus ovat kiellettyjä. Sen sijaan täysin yksityisessä tilaisuudessa tai vastuullisen ja asiallisen keskustelun yhteydessä tapahtuvia loukkauksia ei rangaista.

Yhdysvalloissa ei ole vihapuhetta rajoittavaa lakia, vaan perustuslain ensimmäisen lisäyksen osuus sananvapaudesta on ensisijainen laki, jota ei rajoiteta. Venäjällä vihaan yllyttäminen ja yksilön nöyryyttäminen on rangaistavaa, myös internetin ympäristössä.



EPÄTIETOISUUS LUO ENNAKKOLUULOJA

Hätäisiä katseita ja hyssyttelyä – häirintä on aivovammaisen arkipäivää. Pahantahtoisuuden sijaan ongelmana on usein tiedonpuute.

Viime Changemaker-viikonlopussa ideoimme ensi vuoden pääkampanjaa, joka koskee häirintää eri näkökulmista. Jaoin osallistujat ryhmiin, jotka ideoivat oman kampanjan teeman ympärille. Oma ryhmäni ideoi #kysymulta-nimisen kampanjan.

Häirintä esimerkiksi julkisissa liikennevälineissä saattaa monelle normista poikkeavalle olla hätäisiä katseita, katsekontaktin välttelyä ja hyssyttelyä, jos vaikkapa lapsi alkaa tästä erilaisuudesta kyselemään.

Aivovamman ja molemmissa korvissa olevan kuulolaitteen omaavana en itse ole enää pitkään aikaan jaksanut edes laskea niitä ahdistuneita ja poissaolevia katseita, joihin törmään, mikäli minun kanssani joudutaan lähempään kontaktiin. Silti valehtelisin, jos väittäisin, ettei se edelleen sattuisi, kun näkee sen helpotuksen määrän toisen osapuolen kasvoilla hänen päästessään irti kyseisestä tilanteesta.

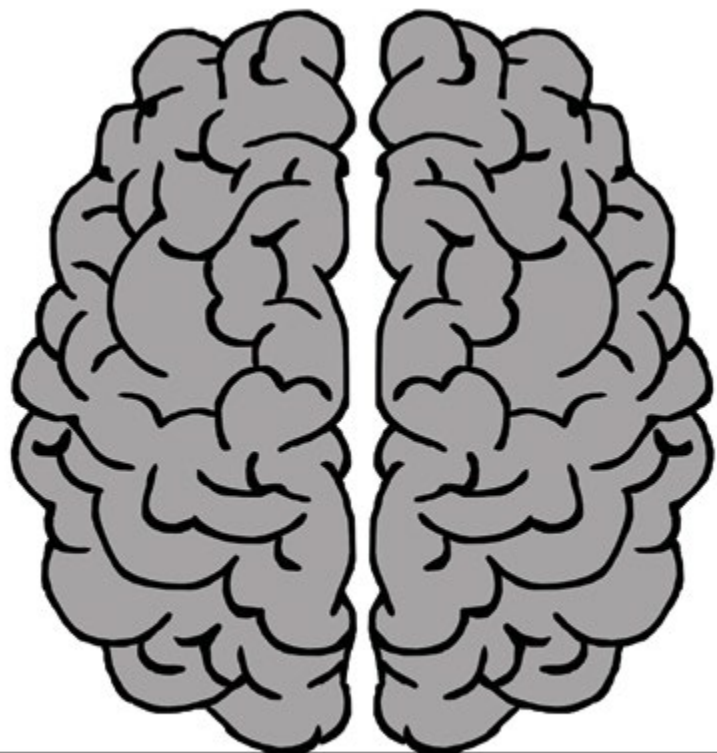
Olen ajatellut tämän olevan sinänsä luonnollinen reaktio epä tietoisuuteen. Reaktio ei kerro ihmisten pahuudesta, mutta tietoisuus tästä reaktiosta ei tee kyseisiä tilanteita itselleni kuitenkaan helpommiksi.

Nämä tilanteet luovat helposti itseään toteuttavan ennustuksen, noidankehän,

johon halusimme #kysymulta-kampanjalla puuttua. Emme halunneet vain kohdistaa huomiota havaitsemiimme epäkohtiin, vaan halusimme tarjota konkreettisia välineitä kohdata normista poikkeavia ihmisiä tai itselle epä tietoisuutta aiheuttavia tilanteita.

AIVOVAMMAISEN TYÖELÄMÄ

Viime aikoina olen itse miettinyt edellä kuvatun kaltaista häirintää erityisesti työelämän kannalta. Mietiskelyni johtuu melko pitkään jatkuneesta työttömyydestäni ja



toisaalta siitä, että siirryn nyt kohti työelämää töitä löydettyäni.

Minulle on välittynyt se kuva, että osatyökykyisille tarjotaan kuntouttavaa työtöimintää tietynlaisten työtehtävien parissa, mutta vastaavaa työllistymistukea ei välttämättä tarjota akateemisiin työtehtäviin. Asenne tuntuu olevan se, etteivät osatyökykyiset näihin ns. vaativimpiin töihin pysty. Ajatus tämän asenteen takana saattaa olla sinänsä hyvää tarkoittava, eli että ei ole oikein laittaa osatyökykyistä itselleen liian vaativiin töihin.

Aivovammaliiton hallituksen puheenjohtaja **Seppo Kantola** vahvistaa yhdeksi yleisimmistä ennakkoluuloista, että aivovammaa pidetään ns. älyvammana.

"Eli se rinnastetaan jollain tavalla kehitysvammaan, "vähä-älyisyyteen", Kantola toteaa.

Selvää kuitenkin on, että aivovamma tuottaa omat haittansa työkyvylle. Itseni on esimerkiksi määritelty osatyökykyiseksi, mihin liittyy paljon yhteiskunnallista skismaa.

"Aivovammaisten ehkä yleisimpiä oireita ovat väsymys, muistivaikeudet, keskittymiskyvyn puute ja aloitekyvyttömyys. Myös tunteiden säätelyssä ja ilmaisemisessa saattaa olla haasteita", Kantola selittää.

Itsekin olen kokenut tiedonkäsittelyn josain määrin haasteelliseksi. Helposti uuvun, jos tietoa tulee paljon samaan aikaan; ja toisaalta en kykene myöskään kovin nopeasti tietoa käsittelemään. Väitöskirjaa tekevänä jatko-opiskelijana en silti koe tämän vaikuttaneen sinänsä älykkyyteeni.

Yhä hektisempään työelämään hidastiedonkäsittely ei kuitenkaan sovi. Myös sen huomaa, että hektinen työelämä vaikuttaa ihmisten asenteisiin aivovammaisia kohtaan.

"Muistivaikeudet ja keskittymisongelmat ovat haaste monissa työtehtävissä. Kun ai-

vovammaiselta puuttuu aloitekyky, häntä pidetään helposti laiskana", Kantola sanoo.

ONGELMIA VÄHÄTELLÄÄN

Isoksi osaksi ongelmaa olen kokenut puutteellisen työvalmennuksen ja -ohjauksen. Aivovamman tuomia rajoitteita ei tunneta, jolloin niitä ei myöskään kyetä huomioimaan. Tämä ongelma ei koske ainoastaan työpaikkojen sisäistä kulttuuria, vaan on myös osa laajempaa yhteiskunnan rakenteellista ongelmaa.

Eri viranomaistahot ja muut toimijat eivät monestikaan tunnista aivovammapotilaan oireita. Tämä johtuu muun muassa keskinäisen keskustelukulttuurin puutteista.

"Haasteena on, ettei aivovammojen hoidosta ja kuntoutuksesta aina laadita kaikkia osapuolia (vakuutusyhtiö, Kela, terveydenhoito) sitovia hoito- ja kuntoutussuunnitelmia, jolloin vammautunut ei saa ammatillista eikä muutakaan sellaista kuntoutusta, joka auttaisi häntä palaamaan työelämään", Kantola toteaa.

Nämä haasteet kiihdyttävät aivovam-

moihin liitettöjä ennakkoluuloja. Selkeän diagnoosin puute korostaa ulkopuolisen silmissä sitä, ettei aivovamma useinkaan näy päälle päin. Tämä vahvistaa osaltaan ennakkoluuloja aivovammaisista laiskoina ja kyvyttöminä.

"Aivovammaisen henkilön ongelmia ei pidetä todellisina. Usein kuullaan sanottavan, että mikset mene töihin eihän sinussa mitään vikaa ole", Kantola kertoo.

Mielestäni nämä haasteet korostaa suunnittelemaamme #kysymulta-kampanjan tarvetta. Kampanjassa toki olisi riskinä liiasta kyselemisestä väärään aikaan. Uskon kuitenkin, että tiedon ja ihmisten kohtaamisen lisääntyminen lisää ymmärrystä myös aivovammaisia kohtaan.

AIVOVAMMOJA ON ERILAISIA

On tärkeä muistaa myös se, että aivovammoja on erilaisia. Osa aivovammoista on lievempiä, osa vakavampia. Seppo Kantola toteaa, että Suomessa rekisteröidään vuosittain noin 20 000 aivovammaa.

"Näistä 75-80 prosenttia on lieviä, eli haitta-aste on alhainen, ja he pystyvät palaamaan työelämään tai opiskelemaan. Keski- ja vaikeista aivovammoista jää sellaisia oireita ja haittoja, ettei kokoaikainen työssä käynti onnistu", Kantola sanoo.

Aivovammaan liittyvät oireet ovat varsinkin moninaisia. Usein ne ovat hämääviä myös aivovammapotilaalle itselleen, ja itsekin mietin usein missä määrin vika on minussa itsessäni ja missä määrin muualla. Tässä tilanteessa en kaipaa muiden ennakkoluuloja itsetuntoani kalvamaan.

"Työn menettäminen parhaassa iässä on sekä henkilökohtainen tragedia vammautuneelle ja hänen läheisilleen", Kantola lisää.



NOMADA-VENLA: MAAILMAA KOLUAVA SEIKKAILIJATAR

Globalisti haluaa esitellä lukijoilleen inspiroivia ja rohkeita esimerkkejä, jotka tuovat askel kerrallaan maailmaa lähemmäs lukijoilleen. Nomada-blogia kirjoittava Venla Mäki-Ikola, 27, on matkustanut yhteensä noin kahdeksassakymmenessä maassa. Hän haluaa käydä niissä paikoissa, joihin turistit eivät yleensä päädy.

Olemme sopineet tapaamisen haastattelua varten **Venlan** kanssa. Kohtaamme sokkeloisessa Helsingin kauppakeskus Redissä ja vitsailemme siitä, miten kaupakeskukseen on niin helppo eksyä. Venla vaikuttaa hyvin suloiselta nuoren naisen alulta. Etsiessämme kahvilaa ehdimme jo hieman keskustella yhteisestä mieltymyksestämme matkustamiseen. Lopulta löydämme paikan ja juomme teetä.

Venla ei ole laskenut monessako maassa hän on käynyt, mutta sanoo matkustaneensa suurin piirtein kahdeksassakymmenessä maassa. Hän on matkustanut jo lapsesta asti vanhempiensa kanssa ja asunutkin heidän työnsä vuoksi ulkomailla.

Hän on ollut myös vaihdossa ja myöhemmin alkanut tekemään erikoisempia omatoimimatkoja kohteisiin, joissa ei juurikaan vieraile turisteja. Osassa matkakohteista on ollut jopa matkustuskielto tai -varoituksia suomalaisille.

“Varoitukset ovat usein melko liioiteltuja”, Venla toteaa.

Venla on matkustanut mm. Isisin runtelemassa Mosulissa eli Irakissa, Afganistanissa, Iranissa, Afrikassa ja lukuisissa sellaisissa kohteissa, jotka eivät kuulu suosituimpiin turistikohteisiin.

ENNAKKOLUULOTTOMUUS RIKASTUTTA ELÄMÄÄ

Venlan mukaan matkustaessa täytyy olla joustava oppiakseen ja ymmärtääkseen muita kulttuureja ja tapoja. Jossain hän on pukeutunut koko vartalon ja pään peittäviin vaatteisiin ja huiveihin, kun taas toisella laidalla maailmaa hän on matkustanut tutustumaan nudistikaupunkiin.

“Muuntautumiskyky ja ennakkoluulottomuus rikastuttavat elämää. Kokemukset erilaisuudesta luovat joustavuutta ja ymmärrystä. Erilaisuuden ymmärtämisen kyky kasvaa koko ajan, ja se on yksi matkustamisen parhaimpia puolia”, Venla pohtii.

Sodan runtelemat maisemat ja karut kulttuurierot eivät ole kuitenkaan päässeet tätä naista pelottelemaan. Afrikan orpokodit ja ilot suruista huolimatta ovat tehneet kodin Venlan sydämeen.

“Afrikka on yksi suosikkikohteistani”, Venla toteaa.

Kuitenkin naisena hän sanoo seksuaalisen ahdistelun tuottavan epämiellyttävää oloa matkoillaan, varsinkin Egyptissä. Silti hän kannustaa matkustamaan pelottomasti.

“Ei kuitenkaan kannata olla hullunrohkea, mutta silti pitää olla rohkea. Olen kohdannut

tilanteita, joissa on myös pelottanut”, Venla kertoo.

Hän toistaa monesti, miten ihmiset ovat ulkomailla “se paras asia”. Hän korostaa sitä, kuinka ystävällisiä ihmiset muualla ovat. Suomalaiset voisivat ottaa helposti oppia heiltä.

“Ihmisen lämpö lähtee niin pienestä, hymystä. Rohkeus hymyillä vastaan tulijalle tai vaikka edes tervehtiä. Siitä tulee olo, että ihmiset huomaavat sinut ja sinusta huolehditaan”, toteaa Venla hymyillen.

VIHAPUHE JA RASISMI

Keskustelemme Globalisti-lehden teemasta, joka tässä numerossa on vihapuhe. Venlalle tulee vihapuheesta mieleen rasismi, ja mieltimme, mitkä asiat auttaisivat meitä olemaan vihaamatta toisiamme ja pelkäämättä erilaisuutta.

“Kannattaa tutustua maahanmuuttajiin ja kaikenlaisiin erilaisuutta edustaviin henkilöihin ennakkoluulottomasti. Aina oppii jotain uutta ja omaa kykyään hyväksyä erilaisuus osaksi olemassaoloa on tärkeää”, pohtii seikkailijatar.

Pohdimme myös sitä, miten voi ystävystyä yli kulttuurirajojen. Keskustelemme siitä, kuinka ulkomailla saatetaan estää naisia puhumasta länsimaalaisille naisille tai tutustumista heihin. Mietimme, olisiko monikulttuurisille

naistenpiireille kysyntää Suomessa, ja lisäksi se ystävystymistä ja ymmärrystä.

Huomasimme myös keskustellessamme, että olimme törmänneet samaan asiaan liittyen miesten välisiin ystävyyssuhteisiin. Nimittäin olemme molemmat huomanneet, että toisinaan ulkomaalaisten miesten on vaikea löytää kantasuomalaisia miehiä ystävikseen. Paikalliseen kulttuuriin sopeutumisen avaintekijä on kuitenkin se, että sopeutujalla olisi mahdollisuus tutustua ja ystävystyä paikallisiin ihmisiin sekä kulttuuriin heidän kauttaan.

Matkustaessaan Venla haluaakin tutustua juuri paikallisten elämään.

“Neuvon valitsemaan hotellin sijaan paikallisen majoittajan sohvasurffaajien yhteisöistä tai muun paikallisen majoitusvaihtoehdon. Ihmiset ovat vieraanvaraisia ja ystävällisiä. Näin pääset ymmärtämään paremmin heidän arkielämäänsä ja paikallista kulttuuria”, Venla pohtii.

SUOMI ON TURVASATAMA

Mietimme, mitkä asiat matkustaessa ovat muuttuneet. Toteamme, että kiitollisuus Suomen puhtaudesta, vapaudesta ja rauhasta nousevat ensimmäisenä mieleen. Jaamme tunteen, että emme ole aina kokeneet viihtyvämme Suomessa. Mutta ymmärrys siitä, kuinka pieniä ongelmamme Suomessa ovat, lisäävät kiitollisuuden tunnetta. On myös ihanaa palata takaisin Suomeen ja rakentaa tänne elämää.

Venla on työskennellyt kolme vuotta sairanhoidtajana Suomessa, aina välillä matkaten muualle.

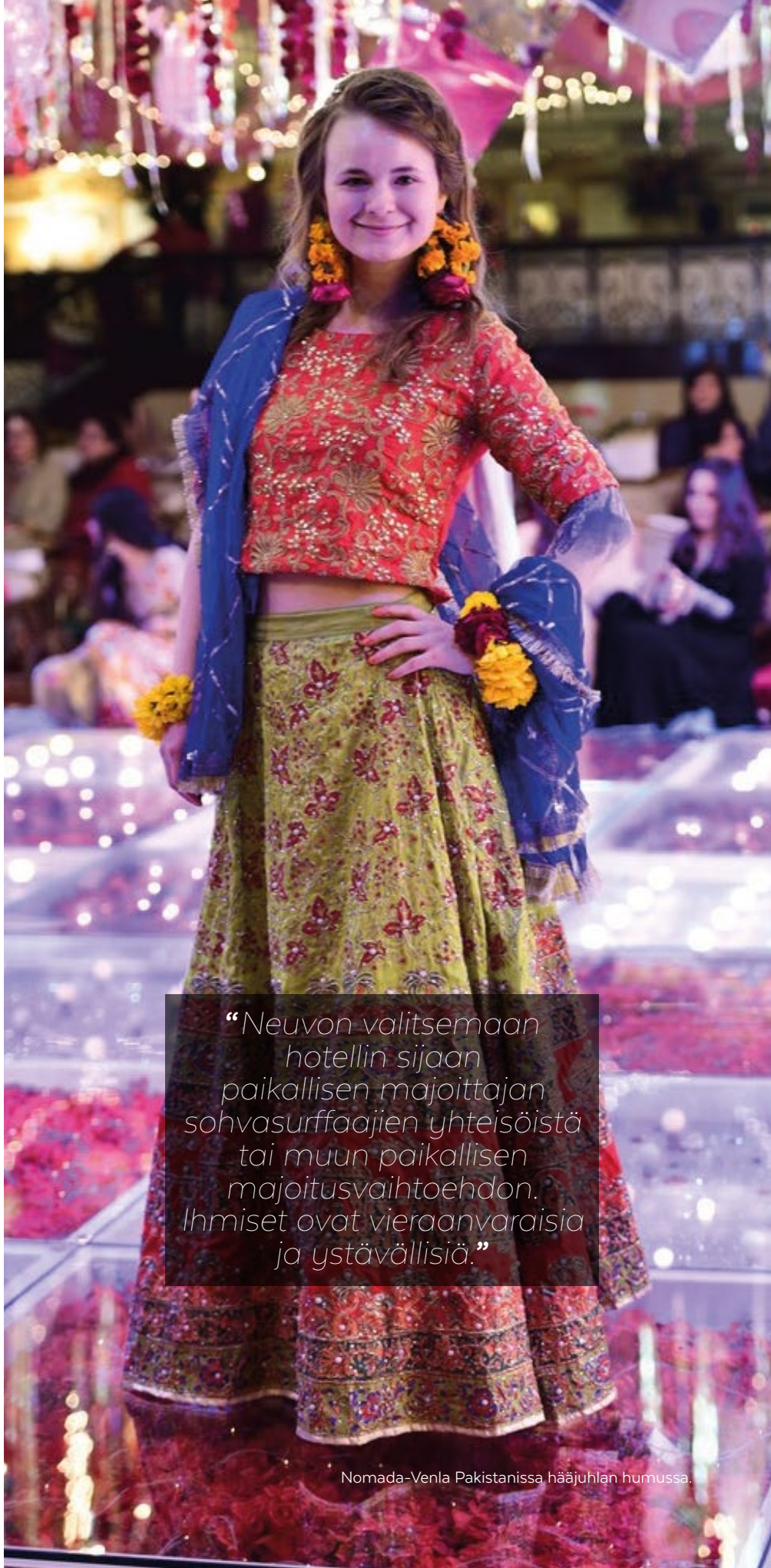
Venla haluaa kannustaa kaikenikäisiä ihmisiä matkustamaan sekä näkemään maailmaa sulattaakseen suvaitsemattomuuden tunteita.

Lopuksi kysyn, millaisia tulevia matkustus suunnitelmia hänellä on.

“Saudi-Arabiaan on avattu turistiviisumi kaksi päivää ennen tätä haastattelua. Se on ehdottomasti seuraava matkakohteeni”, Venla paljastaa.

Venlan matkaan pääsee osoitteessa:

Nomada.fi sekä instagramissa @Venlam4ria



“Neuvon valitsemaan hotellin sijaan paikallisen majoittajan sohvasurffaajien yhteisöistä tai muun paikallisen majoitusvaihtoehdon. Ihmiset ovat vieraanvaraisia ja ystävällisiä.”

Nomada-Venla Pakistanissa hääjuhlan humussa.

EAPPI-tarkkailijat saattavat lapsia koulusta kotiin. Lapset joutuvat päivittäin kulkemaan useiden paikalla päivystävien sotilaan ohitse.



TEKSTI: Matias Uusisilta **KUVAT:** Kirkon Ulkomaanapu

ELÄMÄÄ MIEHITYKSEN ALLA

Sorto ja ihmisoikeusloukkaukset ovat valitettavan tuttuja Israelin miehittämällä Länsirannalla eläville palestiinalaisille. Kirkkojen maailmanneuvoston EAPPI-ohjelma pyrkii helpottamaan heidän elämäänsä.

Lensin lokakuun puolessa välissä sateisesta Suomesta Israeliin Tel Aviiviin. Yö oli jo pitkällä, mutta matkaa oli jatkettava bussilla Jerusalemiin ja sieltä muutaman päivän kulluttua Betlehemiin. Reitti on kenties monelle turistillekin tuttu. Suomesta järjestetään paljon niin uskonnollisia kuin turistimatkojakin Israeliin. Omat suunnitelmani olivat kuitenkin erilaiset.

Tulin Israeliin ihmisoikeustarkkailijaksi. Tarkemmin ottaen miehitetyille palestiinalisalueille Länsirannalle. EAPPI-ohjelma, jonka vapaaehtoisena toimin, on toiminut Länsirannalla kohta kahden vuosikymmenen ajan tarkkaillen ihmisoikeustilannetta, eläen ja kulkien palestiinalaisten rinnalla.

MIKÄ MIEHITYS?

Israel on miehittänyt Länsirantaa vuodesta 1967 asti. Miehitys ja sen sivutuotteisiin kuuluvat Israelin siirtokunnat Länsirannalla sekä täällä Betlehemissäkin hyvin näkyvä erottelumuri ovat kaikki kansainvälisen lain vastaisia, sekä useiden kansainvälisten tahojen tuomitsemia. Tästä huolimatta Israelin toteuttama miehityspolitiikka ei näytä lieventymisen merkkejä, vaan tuntuu pikemminkin koventuvan. Tämä näkyy yhä selvemmin myös miehitettyillä alueilla asuvien palestiinalaisten arjessa.

Miehityksen alla elävät palestiinalaiset joutuvat kulkemaan aikaa vievien ja nöyryyttävien tarkastuspisteiden läpi vain päästäkseen töihin tai omalle farmilleen. Länsiranta on hajotettu useisiin tarkastuspisteillä erotettuihin osiin, mikä vaikeuttaa palestiinalaisten kulkemista sekä omalla maallaan että rajan yli Israeliin. Myöskään Israelin sotilaiden ja siirtolaisten läsnäolo Länsirannalla ei ole aina täysin ongelmaton.

“Todellisuudessa monet palestiinalaisetkin ovat jo hylänneet toiveet kahden valtion ratkaisusta.”

EAPPI-OHJELMA VALVOO JA RAPORTOI

EAPPI-ohjelma (Ecumenical Accompaniment Program in Palestine and Israel) syntyi vuonna 2002 palestiinalaisten toisen intifadan eli kansannousun aikaan, jolloin palestiinalaiset kirkolliset johtajat pyysivät Kirkkojen maailmanneuvostolta apua, koska alueen ihmiset kärsivät niin paljon. Neuvosto päätti perustaa EAPPI-ohjelman, jonka kautta myös Suomesta lähetetään vuosittain kourallinen vapaaehtoisia ihmisoikeustarkkailijoiksi miehitykselle Länsirannalle.

EAPPI-ohjelman tarkoituksena ei ole ehdottaa ratkaisuja alueen ongelmiin, vaan nostaa esiin rakenteellisia ongelmia ja tuoda esiin niiden ihmisten tarinoita, joille miehityksen alaisena eläminen on arkipäivää. Lähi-idän levottomuuksien uutisointia seurattaessa ihmiset tuntuvat usein unohtavan, että tässäkin konfliktissa on kyse ihmisistä. Samanlaisista kuin sinä ja minä. Tehtävään kuuluu myös raportointi YK:n alajärjestöille ja kansainvälisille ihmisoikeusjärjestöille alueella tapahtuvista ihmisoikeusrikkomuksista ja -loukkauksista.

Palestiinan todellisuudessa arkiset ihmiskohtalot nivoutuvat isompiin poliittisiin

kysymyksiin. Esimerkiksi Khan Al-Ahmarin beduiinikylä sai näkyvyyttä myös suomalaisessa mediassa kesällä ja syksyllä 2018. Strategisella paikalla sijaitsevan kylän paikalle suunniteltu siirtokunta katkaisisi Palestiinan ja olisi monen mielestä viimeinen naula arkkuun niin kutsutulle kahden valtion ratkaisulle, jota on pidetty ratkaisuna kyseiseen konfliktiin.

Todellisuudessa monet palestiinalaisetkin ovat jo hylänneet toiveet kahden valtion ratkaisusta, sillä heidän maansa on pirstottu niin pieniin osiin, että oman valtion perustaminen sinne olisi lähes mahdotonta. Joka tapauksessa miehityksen lopettaminen olisi ensimmäinen askel rauhaan, oli rauhan lopputuloksena sitten yksi tai kaksi valtiota.

Miehitys nimittäin koskettaa kaikkia palestiinalaisia, riippumatta heidän näkemyksistään oman valtionsa tulevaisuudesta. Siksi EAPPI-ohjelmalla on vapaaehtoisia ympäri Länsirantaa erilaisissa tehtävissä.

SOTILAAT HÄIRITSEVÄT KOULUMATKAA

Täällä Betlehemissä yksi tärkeimmistä tehtävistämme on valvoa, että palestiinalaiset koululaiset pääsevät turvallisesti kouluun,

ilman sotilaiden tai siirtolaisten häirintää. Heti ensimmäisenä aamunamme Betlehemissä vierailimme Al Minyan koululla kuuntelemaan koululaisten ja opettajien kokemuksia miehityksen alla elämisestä. Valvoimme myös, että koululaisten kulkemista valvovat sotilaat eivät häiriköi lasten koulumatkaa.

Sotilaiden ja paikallisten siirtolaisten toteuttama häirintä on koululaisille valittavan tuttua; toiseen lähistöllä sijaitsevaan kouluun on aiemmin muun muassa ammuttu kyynelkaasukranaatteja. Meidän läsnäolomme tarkoituksena on ehkäistä siirtolaisten toteuttamaa häirintää ja sotilaiden ylilyöntejä, jotka ovat valittavan yleisiä miehitetyllä Länsirannalla. Silti ihmisoikeustarkkailijana toimiessa ei voi muuta kuin ihmetellä tilanteen absurdiutta: ala- ja yläasteikäiset lapset joutuvat kävelemään kouluun aseistettujen sotilaiden ohitse, ikään kuin he olisivat jokin turvallisuusuhka.

LÖYTYYKÖ TUHOttujen TALOJEN KESKELTÄ TOIVOA?

Muihin tehtäviimme kuuluvat muun muassa oliivisadonkorjuussa auttaminen ja talojen purkamisen dokumentointi. Israel





on viime vuosina tuhonnut laittomina pitämiään taloja kiihtyvään tahtiin, jättäen usein kokonaisia perhekuntia ilman asuinpaikkaa. Erityisen paljon taloja on tuhottu Itä-Jerusalemossa, mutta EAP-PI-tarkkailijat ovat kesän aikana todistaneet myös kuusi purkamista Betlehemissä kunnassa. Koko Länsirannalla viimeisen kymmenen vuoden aikana taloja on purettu yhteensä 235 kappaletta, joista tänä vuonna 61.

Palestiinan miehitys on jatkunut jo yli puoli vuosisataa ja sen aiheuttamaa kärsimystä on dokumentoitu laajasti, mutta loppua ei ole näkyvissä. Ihmisoikeustarkkailijana tahdon kuitenkin pitää toivosta kiinni. Israelilla on yksi maailman tehokkaimista propagandakoneista, joten palestiinalaisten äänen saaminen kuuluviin on haastavaa mutta tarpeellista. Raportoimalla ihmisoikeusrikkomuksista ja levittämällä tietoa tavallisten palestiinalaisten arjesta voidaan lisätä sekä tietoisuutta konfliktista että poliittista painetta päättäjille, joilla on mahdollisuus vaikuttaa konfliktiin. Suomikin käy edelleen asekauppaa Israelin kanssa. Mekään emme siis ole sivullisia tässä konfliktissa.

Ennen kaikkea täällä ollessani olen hämmästelty palestiinalaisten sinnikkyyttä. Aktiivinen vastarinta on niin keskeinen osa palestiinalaista yhteiskuntaa ja mielenmaisemaa, että sen näkeminen ja kokeminen herättää toivoa kyynisimmässäkin tarkkailijassa. Jos palestiinalaisten mielestä toivoa on vielä olemassa, niin tahdon uskoa siihen itsekin.

Kirjoittaja toimii tämän artikkelin kirjoitushetkellä EAPPI-tarkkailijana Länsirannalla.

Kirjoittajan mielipiteet ovat hänen omia eivätkä edusta lähettäjätahon Kirkon Ulkomaanavun näkökulmia alueen tilanteeseen.

ARVOSTELUT

SARJA OUR PLANET

Our Planet on Netflixin luontodokumenttisarja, jota tähdittää kertoja **David Attenborough**. Our Planet yhdistää upean visuaalisen tarinankerronnan tieteen viimeisimpiin löytöihin maapallon nykytilasta ja herättelee ihmisiä ilmastonmuutoksen aiheuttamista seurauksista eri ekosysteemeissä.

Our Planet on visuaalisesti tyrmäävän upea. Kuvat pingviinien sukelluksista syvyyksiin, ötököiden puolustusmekanismeista ja lintujen soidintansseista saavat katsojan haukkomaan henkeä maailman kauneuden edessä ja tuntemaan kuin olisi itse läsnä. Kuvaajat ovat onnistuneet taltioimaan ennennäkemättömiä asioita, kuten siperiantiekerin luonnollisessa elinympäristössään.

Luonnon monimuotoisuuden ja kauneuden juhlimisen rinnalla sarjassa kulkevat melankoliset sävyt. David Attenborough'n sympaattinen ääni kertoo karut faktat maapallon nykytilasta kaunistelematta. Suru jo menetetyistä luonnon monimuotoisuudesta on vahvasti läsnä. Erityisen järkyttäviä ovat kuvat sademetsien hakkuualueista ja orankien kavenneista elinalueista sekä lepopaikkansa jäätiköidensulamisenenvuoksimenettäneiden mursujen epätoivoisista yrityksistä löytää lisää tilaa kiipeämällä korkeille vuorille.

Our Planet ei kuitenkaan vaivuta katsojaa epätoivoon vaan onnistuu sytyttämään toivon kipinän. Sarja esittelee tapauksia, joissa luonto on pystynyt toipumaan, kun sille on annettu mahdollisuus. Esimerkiksi kuvat Tšernobylistä reilut 30 vuotta onnettomuuden jälkeen ovat häkellyttäviä. Luonto on vallannut autioituneen kaupungin täysin ja eläimet ovat palanneet alueelle. Haidensuojelualue Polynesiassa on hieno esimerkki suojelutoimien toimivuudesta – siellä koko biodiversiteetti on monipuolistunut haiden tultua takaisin. **HELMI SAKSHOLM**



PODCAST EZRA KLEIN SHOW

Ezra Klein on yhdysvaltalainen toimittaja, jonka podcast on oivaltava ja kiinnostava katsaus yhteiskunnallisiin teemoihin. Lähes joka jaksossa on yksi vieras, jonka kirjoittaman kirjan perusteella Klein johdattelee keskustelun läpi kiinnostavan teeman. Poliitiikan polarisaatio, teknologian vaikutus ihmisiin ja ihmismielen vaikutus yhteiskuntaan ovat toistuvia teemoja.

Jaksot kestävät yleensä yli tunnin, mikä mahdollistaa syvemmän keskustelun ja pohdinnan. Klein osaa kysyä ja keskustella tavalla, joka saa vieraat kertomaan kiinnostavasti omasta aihealueestaan. Joissakin jaksoissa painotus on niin voimakkaasti Yhdysvaltojen politiikassa, että se voi tuntua etäiseltä Suomesta katsottuna.

JONAS BISTRÖM



FÖROLÄMPNINGAR, MORDHOT OCH SKYMFNINGAR – GÅR DET ATT FÖRSTÅ **HATRETORIK?**

Det kan vara svårt att motstå hatretorikens dragningskraft. Det här återspeglas i den allt bredare grupp av människor som tyr sig till hatretorik. Bland dem finns utöver män och kvinnor också mammor, pappor, politiker, besvikna, illabehandlade, sadister och åldringar. Vad är det som får människor att använda sig av hatretorik?

Det är hösten 2018. Yles journalist **Sami Koivisto** är på väg till en förlikning där han ska träffa personen som önskade att Koivistos familj skulle mördas. På vägen dit känner han igen motparten.

”Jag var väldigt förvånad när jag såg att han såg ut att vara helt snäll, en vanlig finländsk familjefar”, säger Sami Koivisto och tänker tillbaka till händelserna i fjol.

Hatretorik har varit en del av journalisten Koivistos liv redan länge. I sin tidigare tjänst jobbade han med nyhetsredaktionens sociala medier och mötte dagligen hatretorik och blev själv också ofta måltavla.

”Jag har fått väldigt många olika slags meddelanden. Jag kan nog inte nämna ett enda skällsord som inte skulle ha yttrats i något skede”, funderar Koivisto.

Men en önskan om att mörda Koivistos familj var sista spiken i kistan som fick honom att ta ärendet vidare till en förlikning. Han ville se vad som dolde sig bakom hatet.

HATET HAR EN PLATS I MÄNNISKANS LIV

Filosofie doktor **Rauno Juntumaa** konstaterar att hat är en grundkänsla som hör till livet. Hatet kan både utveckla och förstöra en människa.

”Hatet ger energiinjektion. Med styrkan av hatet vill man börja göra något, antingen

något gott eller något ont”, konstaterar Juntumaa.

Enligt honom är det knappast någon som kan undvika hat: det kan vara både en svag och en stark känsla. I ungdomen är hatet en kraft som hjälper människan att bli sig själv. Ont hat är okontrollerat hat som kan upplevas som berättigat. Till exempel en bedragen eller lämnad människa kan känna att hatet är berättigat. I sådana situationer kan hatet hjälpa människan att överleva, men ifall känslan tar över helt och hållet kan hatet följas upp av hämnd eller till och med våldsamma impulser.

Juntumaa ser två betydande grundorsaker för hat. Som exempel nämner han ett avslutat förhållande som kan resultera i ett hatförhållande ifall man hoppar över att sörja eller inte klarar av att lämna förhållandet bakom sig.

”Människan gör sig själv till ett offer. Man tänker att man blivit felbehandlad och vill inte undersöka känslorna närmare. En annan orsak är att man inte klarar av att sörja eller avstå från det man borde avstå”, funderar Juntumaa.

DET ÄR INTE EN ENHETLIG GRUPP SOM STÅR FÖR HATRETORIKEN

Ifall Koivisto hade en stereotyp bild av dem som tyr sig till hatretorik smulades den

bilden sönder senast när han mötte personen som önskade att hans familj skulle mördas. Koivisto vill undvika generaliseringar, men det finns en sak som han sett upprepade gånger i hatretoriken.

”De som producerar hatretorik generaliserar ofta om någon folk- eller yrkesgrupp. Jag har stött på så mycket hatretorik att jag vet att det inte går att skapa en bild av en viss människogrupp som står för hatretoriken. De som gör det är väldigt olika”, konstaterar Koivisto.

Enligt honom består gruppen av både unga och vuxna män och kvinnor, men också av mammor, pappor, politiker, besvikna, illabehandlade, sadister och åldringar.

Markus Kaakinen och **Atte Oksanen** har forskat i hatretorik och har hittat vissa förenande faktorer. Materialet som samlats in mellan 2013 och 2017 visar att de som oftast tyr sig till hatretorik är män. De har sämre sociala förhållanden än andra och i stället för att identifiera sig med växelverkan som sker ansikte mot ansikte, så föredrar de sammanslutningar på webben.

Utöver det har forskarna noterat att de som tyr sig till hatretorik oftare rapporterar om psykiska problem och impulsivitet. Forskningen har likheter med tidigare forskning, där man sett att nättroll ofta har psykopatiska och narcissistiska drag.

Upplevelserna av besvikelse och illa behandling kan vara väldigt personliga och mångfacetterade. Koivisto har noterat att många söker efter sätt att lätta på den egna ångesten och man letar efter skyldiga – helst i en grupp av människor som känns främmande för en själv.

Juntumaa ger ett exempel på hur en människa kan inbilla sig att en annan människa är skyldig till det egna illamåendet.

”Ilskan ger en känsla av att man är starkare än vad man annars är. Det bästa med det är att man får höra till den gruppen, hur dålig gruppen än är”, funderar Juntumaa.

HATRETORIKEN FASCINERAR

”Han sa själv att han inte skulle ha skrivit det han skrev – ifall det inte skulle existera en plats där en sådan här diskussion förs”, berättar Koivisto om mannen som hade önskat att hans familj skulle mördas.

Det finns inget nytt i hatretoriken, men kommunikationen har revolutionerats via de möjligheter som sociala medier erbjuder. Enligt Markus Kaakinen och Atte Oksanen är det lättare att kommunicera negativa känslor via maskiner än ansikte mot ansikte. I sociala medier förenas människor av ett gemensamt hat och negativa känslor reglerar diskussionen.

Koivisto har upptäckt att människor till och med är redo att tävla om vem som kan stå för det hårdaste påståendet.

”Hatretoriken är ett sådant fenomen att det engagerar folk, också sådana som inte alls förstår vad de gör. Anonymiteten erbjuder en möjlighet att ryckas med, man står inte ansikte mot ansikte med hatobjektet”, berättar Koivisto.

Enligt Juntumaa har ansvaret på internet skyfflats över på andra, vilket gör det lättare att visa sin ilska. Människor kan till och med tro att deras beteende är önskvärt och något som förväntas av dem.

Juntumaa ser hur hatet fördummar.

”Tudelningen av oss och dem, gott och ont, vän eller fiende är de primitiva första observationerna av händelse, men när vi plötsligt får stöd för de här känslorna av vänner så tänker vi inte ens till. Smarta människor är inte hela tiden lika smarta, utan nivån kan växla enligt situation och ämne”, betonar Juntumaa.

HATRETORIK HAR ALLTID FUNNITS

”Jag är kanske rädd för att allt fler människor tar del i det allt öppnare sättet att uttrycka hat. De upplever att de har fått tillstånd att uttrycka sådant hat som inte är normalt eller


nödvärdigt att uttrycka”, berättar Koivisto orot.

I förlikningen ställde hans motpart en fråga som Koivisto tror att ligger i kärnan för att kunna förstå hatretorik. Han frågade, vem som drar mest nytta av hatet. Koivisto beskriver risker med att hatretoriken blir allt vardagligare.

”Näthat är inte bara sorgligt och motbjudande eller ett harmlöst fenomen. Med hatretorik försöker man tysta ner människor och begränsa yttrandefriheten men också smula sönder demokratin, principerna för en rättsstat och verksamheten i ett välorganiserat samhälle. Eftersom Finland är ett av världens mest stabila länder har vi ovanligt mycket att förlora om de som utnyttjar hatretorik lyckas med sina målsättningar.”

Marjo Kaartinen som är forskare i kulturhistoria berättar att forskarna är oroad över den ökande trenden där rasistiska rörelser och partier får ett allt stakare fotfäste i maktpositioner, såsom i regeringar. Enligt Kaartinen är muslimerna den vanligaste hotbilden som målas upp av de här människorna. De sprider en rädsla om att muslimer kommer att islamisera världen.

”För hundra år sedan var det framförallt judarna som stod för hotbilden. Man inbillade sig att de ingår i en global konspiration



“I förlikningen ställde Koivistos motpart en fråga som han tror att ligger i kärnan för att kunna förstå hatretorik. Motparten frågade, vem som drar mest nytta av hatet.”

Bild: Dmitry Ratushny / Unsplash

för att regera över hela världen. Med hjälp av påhittade rasteorier, förfalskade dokument och oändlig hatretorik lyckades man skaffa tillräckligt tyst stöd och vi vet hur det gick”, konstaterar Kaartinen.

Enligt psykiater Juntumaa är människan hjälplös med sina fördomar. Om människan inte har någon uppfattning om världshistoriens händelser eller förståelse för samhällets klarar hon inte av att lägga sina tankar i proportion. Det väsentliga är att utveckla sin egen förmåga att i tid upptäcka sina känslor och föreställningar.

Koivisto berättar sig ha sett likheter mellan dagens hatretorik och det gångna århundradets krigshistoria. Han hoppas att vi skulle kunna öppna upp vår egen nationalhistoria och obehandlade trauman.

”Vi har sett vad hatet kan leda till på nationell nivå. Det har lett till att bröder stridit mot bröder, att politiken delat folket. Vi har upplevt det en gång som nation och behöver inte uppleva det igen”, betonar Koivisto.

Människan har ett behov att bli hörd

”Vi satt där ansikte mot ansikte. Han sa flera gånger att han skulle reagera på helt samma sätt som jag hade reagerat om någon skulle skriva på samma sätt om honom, som han hade skrivit om mig”, berättar Koivisto att motparten sa under förlikningsprocessen.

Han berättar att han ofta möter människor som frågar hur han orkar med allt hat.

”Jag kan inte säga något annat än att de som skriver sådant i grund och botten är likadana människor som du och jag. Människor med känslor och som kan bli sårade på helt samma sätt som vi”, summerar Koivisto.

Han påminner att det bland dem som använder sig av hatretorik finns sadister och människor som njuter av att tortera andra. Men det finns också vanliga människor som har sina orsaker för att hitta utlopp för sitt hat.

Utvecklingspsykolog John Bowlby har beskrivit det som att människan har ett starkt behov av att bli sedd och hörd. När en människa accepteras har hen inte längre ett behov att känna sig bitter eller hämndlysten. Juntumaa betonar hur viktigt det är att någon faktiskt ser hatarens lidande och sorg.

VIDARE FRÅN HATET

Enligt Koivisto lönar det sig inte att underkasta sig hatet – man ska till exempel aldrig godkänna hot. Trots det kan man försöka förstå hatretoriken. Det betyder ändå inte att man ska förstå mordhot eller ta lätt på dem. Däremot är det viktigt med en förstå-

else för vad vi kan göra för att hjälpa dem som väljer att ty sig till hatretorik.

”Jag upplever det så att jag för min egen skull ska sträva efter att komma vidare, att jag känner igen de känslor som en hatattack väcker hos mig. Men sedan måste jag lära mig att komma vidare från hatet. Ett sätt har varit att just tänka på vad orsaken kan vara och om jag på något sätt kan försöka förstå den”, funderar Koivisto.

Enligt Juntumaa krävs tålmod för att möta en person som använder sig av hatretorik. Det lönar sig inte att bli provocerad av en person som är besatt av hatet. Koivisto hoppas att människor som skriver hatiska meddelanden skulle ge sig själva en chans att tänka på om de i stället borde säga något snällt och bra.

”Vi behöver inga fler utlopp för hatet, men vi behöver utlopp för att förstå att när vi gör något gott för en annan så leder det till att vi själva också är på gott humör”, preciserar Koivisto och uppmuntrar alla att svara på hat med empati och en vilja att förstå.

”Hur stor förändring skulle vi se i vårt samhälle om all den energi som vi slösar på hat och konflikter skulle göra en helomvändning och vi skulle börja dela med oss något positivt i stället”, uppmuntrar Koivisto.



Aivan pihalla tuo nainen.

Suurinosa työttömistä on homoja viherpiipertäjiä!
Miksi se ymmärrä olla hiljaa? Anna nyt, kun miehet puhuu.

Vanhuksille pitäisi määrätä omat kellonajat milloin saavat käydä kaupassa etteivät olisi häiritsemässä.

Hinnit transut ja muut sairaat seksikiöt suoraan vain montulle saatana
Vihervasemmistolaiset ovat ärsyttäviä hinttejä.

Sen näköistä lorttoa ette kyllä muualla maailmassa näe!



Vammaiset lapset ovat paholaisen vaihdokkaita, jotka täytyy hukuttaa.
Hi. Saatana miten kuvottavaa nuo raajat

Mistä johtuu että veganit on läskiperseisiä laardivalaita?
Olet todellista ihmisjätettä

Kuinka te saastasäkkisivarit kestätte surkeuttanne?
Eivät koskaan saa mitään aikaan...



VIHAPUHE ON VÄKIVALTAA